

Dr. Dávid Gábor /osztályvezető, Belügyminisztérium/

h o z z á s z ó l á s a

A bűnözés területi elemzése a kriminológiának, a kriminálstatisztikának régi gyakorlata. A kriminálstatisztika megteremtői már a XIX. sz. végén is foglalkoztak a bűnözés területi elemzésével, hiszen a kriminálstatisztika megteremtését követően Franciaországban a departmanokra, a megyékre vonatkozó elemzéseket már végeztek. Ilyen területi elemzések a felszabadulás előtt is voltak nálunk, mint ahogy a korreferátumokhoz a hozzászólásokból is kitűnik, hiszen ezek az adatok régi kutatásokból származnak. Ezeknek a területi elemzéseknek a lehetőségét jobban biztosította azonban az egységes rendőrségi és ügyészségi bűnügyi statisztika, amelyet mint ismeretes, 1964-ben hoztak létre. A bűnügyi statisztika a területi elemzésre azonban igazán 1969-től teremt lehetőséget, hiszen a bűncselekmény elkövetési helyének, mint Stauber elvtárs elmondta, a bűnelkövető lakóhelyének a megfigyelésére, csak 1969. január 1-től terjed ki az egységes rendőrségi és ügyészségi bűnügyi statisztika. Éppen ezért a 68-as vagy a 68-at megelőző adatokkal való összehasonlításokat érdemes óvatossággal kezelni. A területi elemzéseket valóban a megyei elemzésekkel kezdtük, és nem véletlen talán az sem, hogy Szolnok megye az elsők közé tartozik, amelynek a bűnözése elemzését a Legfőbb Ügyészség Titkársága elvégezte. Tehát a kriminálstatisztikai elemzéseknek is van hagyománya ebben a megyében és nem véletlen, hogy az érdeklődés ide irányul. Nyilvánvalóvá vált és ez elhangzott itt a referátumban, hozzászólásokban is, hogy a megyei elemzéseknél mélyebbre kell menni ahhoz, hogy a bűnözést és a bűnözés okságát igazán megismerjük, hiszen a megyei adatok összegezése sok különbséget mos el. Ezek a különbségek azonban felszínre kerülnek akkor, hogy ha valamilyen jellemző ismérvek alapján hasonló területeket emelünk ki, vagy valamilyen jellemző ismérvek alapján vizsgálunk meg egy-egy

kisebb régiót. Azt hiszem, hogy az a kutatás, amelybe bepillantást kaphattunk, ilyen jellegű kutatásnak tekinthető. Nyilvánvaló az is, hogy ez óriási munka, amelynek mi most csak egy részét ismertük meg. A referátumból, a korreferátumokból a jéghegynék csak a csúcsa tárult elénk, és nagyon sok hasznos információ lapul még a kutatási anyagokban, amelyeket jó lenne megismerni. Bizunk benne, hogy a kutatás eredményei publicitást nyernek. Lehet, hogy azokra a kérdésekre is választ adnak ezek a kutatási anyagok, amelyeket szeretnék megfogalmazni. Az egyik ilyen kérdésem, hogy vajon a Jászság és a Kunság az ma is úgy tekinthető-e, hogy jászok és kunok által lakott terület. Ez a kérdés megfogalmazódott bennem annak alapján is, amit Pacsek Elvtárs is a történeti bevezetőjében elmondott, hogy gyakorlatilag az 1700-as években elnéptelenedtek a kun vidékek és utána Borsod megyéből és más területekről telepítették be. Tehát kérdés, hogy vajon újra kunokkal telepítették-e be és mennyire kunok azok a "kunok", akik ma itt laknak? Mennyire választhatók el a település alapján a jászok és a kunok? Azért fogalmazódott meg ez a kérdés bennem, mert a meghívó után a téziseket elolvasva, próbáltam informálódni. A "Magyar városok" című kötet - amelyet a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1966-ban jelentetett meg - ezt írja: Túrkeve a Nagykunságban Mezőtúr és Kisújszállás között terül el. Lakói eredetileg kunok és jászok. Tehát egy eredeti kun településen már eleve együtt élnek a kunok és jászok. Kérdés, hogy vajon ezen a területi alapon hogyan tudjuk a kun és a jász népességet elkülöníteni; vagy ma is kun és jász népesség-e ez?

Másik kérdés, hogy vajon a kunok - hiszen beszélünk Nagykunságról, Kiskunságról -, a kiskunok és a nagykunok, azok azonos kunok-e? A kriminálstatisztikai adatok alapján a Kiskunság bűnözése lényegesen intenzívebb, mint a Nagykunság bűnözése, struktúráját tekintve is más. A közrebocsátott statisztikai adatokban Szolnok, Jászság, Nagykunság adatai szerepelnek. Ha eddig nem terjedt volna ki a kutatás erre, összehasonlításként

célszerű volna a Kiskunságra kiterjeszteni. Csak-hogy adattal is alátámasszam amit mondtam: Karcagon 1986-ban a 10.000 lakosra jutó bűncselekmények száma nagyjából 104, Mezőtúron 104, Túrkevében 85, ugyanakkor Kiskunfélegyházán 179, Kiskunhalason 259-260. Tehát többszöröse a bűnözés intenzitása, pedig kun településről van szó. Lehet, hogy a kiskunok mások, mint a nagykunok?! Mindezek alapján merül fel bennem az a kérdés, hogy vajon ezek a bűnözésben tapasztalható eltérések a Kunság vagy a Jászság hozott népességből eredő, vagy pedig másból eredő különbségek.

A bűnözés területi vizsgálatánál érdekes eredményekhez sikerült jutni. Nemcsak megyénként vizsgáltuk ezt, hanem más település-csoportonként is; vannak népgazdasági, tervezési körzetek, vannak szerepkörök, vagy foglalkozási jelleggel meghatározott települések. Ezek a vizsgálatok általában nem hoztak különösebb eredményt. De ha a települések népesség-nagyságát vizsgáljuk, és úgy csoportosítás után a különböző népesség nagyságú települések bűnözési adatait vetjük össze, akkor már bizonyos tendencia figyelhető meg. 50-60 évvel ezelőtt Hacker Ervin utalt rá és külföldi kutatásaikban is tapasztalható az a tendencia, hogy a kis településektől a nagy települések felé haladva a bűnözés egyre intenzívebbé válik, tehát a kriminalitási arányszám egyre magasabb. Az ezzel kapcsolatos kutatási adatokat még nem publikáltuk, de Vigh professzor egy, a városi bűnözéssel foglalkozó nemzetközi konferencián elhangzott előadásában és a Belügyi Szemlében is ismertette ezeket az adatokat, természetesen feltüntetve ezek származási helyét.

Miután a kiskun városok és a nagykun városok népesség-nagysága között eltérés van, én úgy érzem, hogy inkább ezzel magyarázható ez a bűnözésbeli eltérés, mint a kun vagy a jász etnikum szerepével.

Végezetül engedjék meg, hogy még egy ehhez is kapcsolódó gondolatkörrel foglalkozzam. Szabó András nem első alkalommal mondja, hogy a magyarországi bűnözés valójában nem is magyarországi bűnözés, hanem 140 magyar település bűnözése,

mert a bűnözés 75 %-a itt található meg, míg 25 %-a gyakorlatilag 3.000 más településre esik. Ezzel a felfogással kapcsolatos pontos adatokat megvizsgáltam; 3064 magyar település van, ebből 142-nek a népessége haladja meg a 10.000 főt. A 2922 település - városok, községek és egyéb települések - népessége 10.000 fő alatt van. Ha most azt vesszük, hogy a legutóbbi évek adatai szerint 10.000 lakosra 170 bűncselekmény jut Magyarországon, azt hiszem nem véletlen az, hogy a nagy népességű településeken található a bűnözésnek a zöme. A kis települések bűnözését inkább a személy elleni bűncselekmények jellemzik. A kis településeken azonban a hagyományos "virtus" miatt nem szokás a hatósághoz fordulni, tehát látenciában a személy elleni bűnözéssel magasabbal kell számolni ezeken a kis településeken.